

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Trigesimum Sextum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

Centesium Trigesimum Sextum Priuilegium.

- 1 **E**CCLESIA gaudet priuilegio, quod † Contra-
 2 hens scienter cum impotenti ad copulam, ab
 ea non separatur, vt † Si aliquæ mulieres, ita
 sunt clausæ, & impotentes, quod uiris carnali-
 3 ter commisceri non possunt, quæritur an ma-
 trimonium contrahere possint, respondet Pa-
 4 pa. † Non videtur credibile, quod aliquis cum talibus con-
 trahat matrimonium, tamen Romana Ecclesia consueuit in ta-
 libus iudicare, vt si nõ possunt eas, habere vt vxores, habeant
 5 eas, vt sorores, cap. consultatio. de frig. & malef. Ratio hæc esse
 potest. † Quia scienter contraxit matrimonium, cum impo-
 6 tenti, ideo tenetur semper illam alere impotētem, & secum ca-
 ste viuere, sicut cum sorore debet. † Nam sicut veri coniuges
 possunt promittere continentiam simul morando, c. quo Deo
 33. q. 5. Ita, & iste poterunt simul morari in continentia, c. om-
 nino 31. di. Vbi Paulus de vxoribus Apostolorum dixit nõ quid
 non hebemus potestatem circunducendi mulieres, sorores, &c.
 7 † Vnde coniuges appellantur, in quibus non exercetur carna-
 le commercium, & hæc opinio Io. An. mihi magis placet quam
 opinio Inn. & Host. qui tenent, quod si timeretur de fornicatione
 potentis poterit Ecclesia sibi subuenire dando sibi licentiã cū
 alia contrahendi, ex quo cum prima non est verū matrimoniū
 & quod remanebit tamē obligatus ad reddendum necessaria
 primæ, si ista ratio haberet locum, vt ad euitandam fornicatio-
 nem, aliam in matrimonium ducere valeret frustratorium esset
 hoc decretum, considerandum est, quod habebat sciētiam ve-
 rum. † Si quis contraxisset cum quadã frigida natura, fuit que-
 situm quantum tempus, sit concedendum pro faciēda copula
 coniugali, & dicitur, ex ore Papæ, expectandum esse trienniū,
 cōputandū a tēpore coniugij, quo elapso, si postea simul coha-
 bitare noluerit, si mulier, per iustū iudiciū probare potuerit, q̄
 cū eo coire non possit, aliū accipiar, & si ille aliã acceperit sepa-
 rent, si vero consentiunt simul esse habeat eã, vt sororē, si autē
 confiteat, q̄ nunq̄ se inuicem cognouerint septima manu pro-
 pinquorū, vel vicinorū bonæ famę, si propinqui deficiāt, iure iu-
 rādo dicat vterque, q̄ nunq̄ vna caro effecti sunt, & tūc mulier
 pote-

poterit alium accipere, & si ille aliam acceperit de periuro
 notentur, & acta pœnitentia cogantur ad priora conubia re-
 8 dire. † Si tamen impedimentum in principio probari potest,
 non est opus, quòd cohabitent per triennium, vel quòd indu-
 cant consanguineos ad iurandum, vt puta si probatur, quòd vir
 9 habet membrum anidum, vel quòd ex toto sit sectus, vel quid
 simile. † Nam frustra expectatur euentus cuius nullus indu-
 10 ceretur effectus, vt in c. cum contingat. de offic. deleg. † Sed
 quia dicitur. de impedimento, aduerte, quòd intelligitur de
 impedimento propter maleficium, quia cum sit accidentale,
 & possit ad tempus remoueri semper prius est expectandum
 tempus triennis, capit. fina. de frig. & c. Sed si essemus in
 muliere arcta, vel alias impotens, quæ non est apta ad contra-
 hendum, si quis cum ea scienter contraxerit, sibi imputetur,
 11 quia ita voluit, nec erit ab omni honestate alienum. † Ad
 imitationem vxorum Apostolorum, quæ castè cum eis, vt so-
 rores viuebant, vt & ipse cum ea viuat, & aduertè secundum
 12 Host. Quòd † præstatio iuramenti propinquorum, vel coniu-
 gum, non sit necessarium, in casu quo constat, de euidentia im-
 pedimenti, pro vt vidimus fuisse seruatum, in hac ciuitate, &
 alibi, quos non licet nominare, & etiam cohabitatio trienna-
 12 lis non est expetanda, hinc infertur. † Hæc regula, quòd in
 materia matrimoniali omne impedimentum viri, vel mulie-
 ris, quòd factò humano, sine corporali periculo remoueri non
 potest, reddit quem inhabilem ad contrahendum, matrimo-
 nium, secus ergo si factò humano potest impedimentum reuo-
 13 cari, sed hic occurrit quæstio satis not. † Si mulier impotens
 fuit separata à primo viro, si postea ab alio cognoscitur, an ve-
 niat restituenda primo viro. Hosti. Fuit in hac opinione, quòd
 si vir primus erat admodum carnosus, adeo, quòd sine pericu-
 lo mortis vxorem deflorare non posset, & si secundus vir ma-
 gis aptus, & gracilis potuit eam cognoscere, quod non venit
 primo viro restituenda, licet per frequentem vsum, cum secun-
 do, sit reddita apta primo, attendenda est dissimilitudo, & an
 primus vir possit obijcere fornicationem, & nō matrimonium
 quasi fornicando dedit operam rei illicitè, ideo imputantur
 sibi omnia, licet præter intentum eueniant, vt in cap. tua de ho-
 micid. Sed contrahendo dat operam rei licitè, cum putaret,
 se solutam à primo, hinc est, quòd primus non potest oppone-
 re adulterium, nam ista mulier potuit licitè contrahere, cum
 secundo

secundo, post laram sententiam diuortij, per Ecclesiam, & hæc est causa, quod ista mulier non tenetur redire ad primum virum, nisi verisimiliter cognoscat primum fuisse aptum à primo capio, sed hic aduertè. † Quod sententia in causa matrimoniali transit in rem iudicatam, quando est cõfirmata per duas sententias, aliqui fuerunt in hac opinione, quod nullum vinculum potest firmare sententiam quominus error possit detegi per ea, quæ not. in cap. Lator, & in c. tenor. de re. iud. † Cum sententia sit bis confirmata, non debet quis contra eam audiri, Inn. tenet in d. c. Tenor, quod contra vnam, non debet quis, de facili audiri, ergo fortius quãdo fuit bis consummata, Abb. tenet, quod non possit tertio appellare, sed quod non excluditur à propositione iniustè sententiæ, per viam querele. † Magna enim est differentia, vt quis audiatur per viam querele, aut per viam appellationis, cap. ad reprimendum. de offic. ord. Post hæc, ego quoque sum in hac opinione, quod mulier stantibus causa, & sententia, non debeat restitui primo viro, sed proficit secundo, qui eam deflorauit, equum est, vt gaudeat labore suo, sed ego consulo, vt vnus quisque capiat cõsiliu, ex se metiendo corpus, & vires. Ex istis habes, quod qui scienter contrahit cum impotenti, ad copulam, ab ea non separetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Viri, & mulieris verbo qui negant aliquem filium statui, nisi indicijs, & testibus probetur.
- 2 Assertio negatiua parentum filio præiudicat, si veritas ex testibus, & indicijs haberi non potest.
- 3 Nutrius in domo alicuius non presumitur filius, nec nutritor eum instituere.
Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
- 4 Filij non semper nutriuntur in domo.
- 5 Filiatio quomodo probetur, & cui incumbat onus probandi, an quis possit probare se filium.
- 6 Probatio aliud est, quam presumptio, prima de necessitate concludit, secunda de veresimilitudine concludit.
- 7 Probatio alia directa, alia indirecta.
- 8 Filiatio respectu matris probatur per obstetrices, quæ viderunt filium exire de ventre matris.
- 9 Presumptio est triplex probabilis, violenta, necessaria.

Copula

- 10 Copula carnalis probatur, quia fuit in lecto solus cum sola, nudus cum nuda, ex his ius, & lex præsument copulam.
- 11 Filiatio probatur si est natus ex vxore, vel concubina, quam in domo retineo, ex quibus ius præsument me esse patrem.
- 12 Præsumptio necessaria est, quæ non solum ad ferendam sententiam sufficit, sed prohibitionem contrariam non admittit.
- 13 Præsumptio iuris, & de iure, qualis sit, & probetur.
- 14 Præsumptio iuris aliquando præsument delictum.
- 15 Filiationem probandi onus, ei incumbit, qui dicit.
- 16 Pater est incertus de filio, mater autem est certa.
Tamen assertioni matris non statur.
- 17 Filius Regis primogenitus fatuus, quia ex assertionem matris Regnum cessit credens esse filium, ex dicto matris alterius militis.
- 18 Filius præsumentur esse patris, etiam si mater viueret, in prostibulo. Sacerdoti non statur reuelanti, ex confessione mulieris, talem non esse filium, de licentia mulieris.
- 19 Mulier asseruit habuisse tres filios, quorum vnus solus erat legitimus maritus moriens, primo genito dedit hereditatem, vnde orta lis inter eos quis esset primogenitus, fuit cuilibet eorum datus arcus cum sagitta, vt qui prope cor patris sagittaret, ille esset hæres, duo sagittauerunt tertius visceribus motis noluit sagittare asserens magis priuari hereditate, quam contra patrem sagittare, & fuit declaratus filius hæres.

Ceterisimum Trigesimum Septimum Priuilegium.

ECCLIA gaudet priuilegio, quod. † Statu-
tur verbo viri, & mulieris, qui negant aliquem
filium, nisi indicijs, & testibus probetur con-
trarium. Quidam nomine N. nutriuit quendam
puerum vsque ad iuuentutem cohabitante si-
bi clerica vxore sua nunc, tunc non desponsata,
sed postmodum desponsauit, & ex ea filios suscepit, prædictus
iuuenis, sic nutritus gerens se filium, & hæredem, heredita-
tem N. prædicti possidebat, quamuis à vicina credebatu-
rum spurium, & dicebatur, sed prædicti vir, & vxor negabant
illum spurium suum, aut legitimum filium esse, sed dicebant,
quod eum nutriuerant pietatis intuitu, filij istorum petebant
ab illo hereditatem paternam, ipse vero contradicebat quæ-
stio,

